

University of Niš
Faculty of Philosophy

PHILOLOGIA MEDIANA

Year XVII, Vol. 17.

Niš, 2025.

Универзитет у Нишу
Филозофски факултет

PHILOGOGIA MEDIANA

Година XVII, број 17.

Ниш, 2025.

PHILOLOGIA MEDIANA
Journal of Philological Studies
Faculty of Philosophy, University of Niš

EDITOR-IN-CHIEF

Goran M. Maksimović (University of Niš, Faculty of Philosophy, Serbia)

EDITOR

Jelena Jovanović (University of Niš, Faculty of Philosophy, Serbia)

EDITORIAL TEAM

Irena Arsić (University of Niš, Faculty of Philosophy, Serbia)

Nikoleta Momčilović (University of Niš, Faculty of Philosophy, Serbia)

Snežana Božić (University of Niš, Faculty of Philosophy, Serbia)

Mihailo Antović (University of Niš, Faculty of Philosophy, Serbia)

Selena Stanković (University of Niš, Faculty of Philosophy, Serbia)

Snežana Milosavljević Milić (University of Niš, Faculty of Philosophy, Serbia)

Dejan Marković (University of Niš, Faculty of Philosophy, Serbia)

Jean-Marc Vercruysse (Artois University, Faculty of Letters and Arts, France)

Sanja Macura (University of Banja Luka, Faculty of Philology, Bosnia and Herzegovina)

Nemanja Radulović (University of Belgrade, Faculty of Philology, Serbia)

Virna Karlić (University of Zagreb, Faculty of Philosophy, Croatia)

Katja Bakija (University of Dubrovnik, Department of Communicology, Croatia)

Natalija Niagalova (Veliko Trnovo University St. Cyril and Methodius, Faculty of
Philology, Bulgaria)

Slobodanka Vladiv Glover (Monash University, Faculty of Arts, Australia)

Sanja Bošković-Danojlić (University of Poitiers, Faculty of Literature and Languages,
France)

Ljiljana Banjanin (University of Turin, Department of Foreign Languages, Literatures
and Modern Cultures, Italy)

Marko Jesenšek (University of Maribor, Faculty of Philosophy, Slovenia)

Ivan Čarota (Belarusian State University, Faculty of Philology, Republic of Belarus)

Svetislav Kostić (Charles University in Prague, Faculty of Philosophy, Czech Republic)

SECRETARY

Aleksandar M. Novaković (University of Niš, Faculty of Philosophy, Serbia)

www.filfak.ni.ac.rs
www.philologiamediana.com
philologiamediana@filfak.ni.ac.rs
<https://doi.org/10.46630/phm.17.2025>

PHILOLOGIA MEDIANA

Часопис за филолошке науке
Филозофског факултета Универзитета у Нишу

ГЛАВНИ УРЕДНИК

Горан М. Максимовић (Универзитет у Нишу, Филозофски факултет, Србија)

УРЕДНИК

Јелена Јовановић (Универзитет у Нишу, Филозофски факултет, Србија)

УРЕДНИШТВО

Ирена Арсић (Универзитет у Нишу, Филозофски факултет, Србија)
Николета Момчиловић (Универзитет у Нишу, Филозофски факултет, Србија)

Снежана Божић (Универзитет у Нишу, Филозофски факултет, Србија)

Михаило Антовић (Универзитет у Нишу, Филозофски факултет, Србија)

Селена Станковић (Универзитет у Нишу, Филозофски факултет, Србија)

Снежана Милосављевић Милић (Универзитет у Нишу, Филозофски факултет,
Србија)

Дејан Марковић (Универзитет у Нишу, Филозофски факултет, Србија)

Жан-Марк Веркрус (Универзитет Артоа, Филолошко-уметнички факултет,
Француска)

Сања Мацура (Универзитет у Бањалуци, Филолошки факултет, Босна и
Херцеговина)

Немања Радуловић (Универзитет у Београду, Филолошки факултет, Србија)

Вирна Карлић (Свеучилиште у Загребу, Филозофски факултет, Хрватска)

Катја Бакија (Универзитет у Дубровнику, Одјел за комунологију, Хрватска)

Наталија Ниагалова (Универзитет Велико Трново, Св. Ђирил и Методије,
Филолошки факултет, Бугарска)

Слободанка Владив Гловер (Monash University, Факултет уметности, Аустралија)

Сања Бошковић-Данојлић (Универзитет у Поатјеу, Факултет за књижевност и
језике, Француска)

Љиљана Бањанин (Универзитет у Торину, Департман за стране језике,
књижевности и модерне културе, Италија)

Марко Јесеншек (Универзитет у Марибору, Филозофски факултет, Словенија)

Иван Чарота (Белоруски државни универзитет, Филолошки факултет, Белорусија)

Светислав Костић (Карлов универзитет у Прагу, Филозофски факултет, Чешка
Република)

СЕКРЕТАР

Александар М. Новаковић (Универзитет у Нишу, Филозофски факултет, Србија)

www.filfak.ni.ac.rs

www.philologiamediana.com

philologiamediana@filfak.ni.ac.rs

<https://doi.org/10.46630/phm.17.2025>

САДРЖАЈ

СТУДИЈЕ И ОГЛЕДИ / STUDIES AND ESSAYS

Јелена И. Маринков (Београд) ЖАНРОВСКА РАЗНОЛИКОСТ У КЊИЖЕВНОМ СТВАРАЛАШТВУ ДЕСПОТА СТЕФАНА ЛАЗАРЕВИЋА	21
Ленка С. Настасић (Нови Сад) КОЛЕКТИВНО И ИНДИВИДУАЛНО У СРПСКОМ ГРАЂАНСКОМ ПЕСНИ- ШТВУ	33
Милица А. Кандић (Крагујевац) ИСТОРИЈСКО-МИТОЛОШКИ АСПЕКТ И ИСТОЧЊАЧКА ТЕМАТИКА ПОЕ- ЗИЈЕ ЈОВАНА ИЛИЋА	45
Дејан Д. Антић (Ниш) ПРВИ БАЛКАНСКИ РАТ У МЕМОАРСКИМ ЗАПИСИМА ДР ИВАНА СУББО- ТИЋА – ИСТОРИОГРАФСКИ ПРИСТУП	59
Мирјана Д. Бојанић Ћирковић (Ниш) ПРАСКОЗОРЈА <i>ВЕЛИКЕ ПРИЧЕ</i> (ЖАНРОВСКИ, ЕСТЕТСКИ И КЊИЖЕВНО- ИСТОРИЈСКИ АСПЕКТИ РУКОПИСА РАТНИХ МЕМОАРА ДР ВОЈИСЛАВА К. СТОЈАНОВИЋА)	69
Лидија В. Петровић (Крагујевац) УДВАЈАЊЕ ЈУНАКА И ПРИПОВЕДАЧА КАО ОДЛИКА ПОЕТИЧКЕ (САМО) СВЕСТИ РОМАНА (<i>ДВОЈНИК</i> Ф. М. ДОСТОЈЕВСКОГ И <i>ДРУГА КЊИГА СЕОБА</i> <i>МИЛОША ЦРЊАНСКОГ</i>)	83
Радославка Р. Сударушић (Пале) БИБЛИОПОЛИЈУМ МИХАЈЛА МИЛАНОВИЋА – ИЗДАВАЧКА И КЊИЖАР- СКА ВИЗИЈА И МИСИЈА	93
Борјан Р. Митровић (Пале) ИСТОРИЈСКИ РОМАН И ПОСТМОДЕРНИСТИЧКА МЕТАФИКЦИЈА (<i>ДИВЉЕ</i> <i>ЗВЕЗДЕ ДОБРИЛА НЕНАДИЋА</i>)	111
Павле З. Зељић (Нови Сад) <i>РЕЧИ НА (ВИ)ДЕЛУ: ПОЕТИКА СНИМКА ИЗМЕЂУ ДОКУМЕНТАРНОГ И</i> <i>ФИКТИВНОГ У ЗБИРЦИ ПЕСАМА СНИМЦИ ОСКАРА ДАВИЧА (1963) .....</i>	123
Александра П. Тодоровић (Крагујевац) ПРОСТОР КАО НУЛТИ ЗНАК У РОМАНУ <i>ЦИНК</i> ДАВИДА АЛБАХАРИЈА.	137
Ивана З. Танасијевић (Београд) ИГРА ПРИПОВЕДАЊА: НАРАТИВНИ ПОСТУПЦИ У РОМАНУ <i>ПЕПЕО, ПЕНА,</i> <i>ШАПАТ</i> МИЛИСАВА САВИЋА	147

Ненад Дж. Благоевич (Ниш)

О МОРАЛЬНОМ АСПЕКТЕ ПРОБЛЕМЫ (НЕ)ВМЕШАТЕЛЬСТВА НА ПРИМЕРЕ ПОВЕСТИ «ОБИТАЕМЫЙ ОСТРОВ» БРАТЬЕВ СТРУГАЦКИХ..... 161

Sergej L. Macura (Beograd)

GREEN BOOK, WHITE FISTS, BLACK PLIGHT: A NEW TAKE ON THE DEEP SOUTH..... 171

Бојан Р. Рајевић (Нови Сад)

ЕГЗИЛ У ПОЕЗИЈИ И ПУТОПИСИМА МИЛОВАНА ДАНОЈЛИЋА 185

Aleksandra V. Vukelić (Beograd)

NEWSPAPER CLIPPINGS IN MARGARET ATWOOD'S *THE BLIND ASSASSIN*: FICTION, HISTORY, AND POPULAR CULTURE..... 195

Jovana D. Jovac (Niš)

LANGUAGE AND EMOTIONAL RESONANCE – NARRATIVE TECHNIQUES AND EMPATHY IN JAMES BALDWIN'S *SONNY'S BLUES* AND *THIS MORNING, THIS EVENING, SO SOON*..... 209

Nikola S. Petrović (Beograd)

ALIENATION IN ALICE MUNRO'S SHORT STORY "PASSION" 221

ИСТРАЖИВАЊА / RESEARCH

Нина Љ. Судимац Јовић, Александра Р. Лончар Раичевић (Ниш)

ФОНЕТСКО-ФОНОЛОШКЕ ОДЛИКЕ СРПСКИХ ГОВОРА У РУМУНИЈИ – ИЗВЕШТАЈ СА ТЕРЕНА (ВЕЛИКИ СЕМПЕТАР) 235

Станислав Р. Станковић (Косовска Митровица)

ИЗ МОРФОСИНТАКСЕ ИМЕНСКИХ РЕЧИ У ЈУЖНОМОРАВСКОМ ГОВОРУ ВЛАСОТИНАЧКОГА КРАЈА..... 251

Милица М. Михајловић (Ниш)

ВРАЊСКИ ГОВОР У УРБАНОМ И РУРАЛНОМ ОКРУЖЕЊУ 261

Милош Р. Пантић, Станислав Р. Станковић (Косовска Митровица)

О ВОКАЛСКИМ ОСОБИНАМА ГОВОРА ВЕЛИКЕ ХОЧЕ..... 275

Тамара С. Минић (Крагујевац)

ЛИЧНА ИМЕНА У ПОМЕНИКУ МАНАСТИРА ГРАБОВАЦ (XVII ВЕК) 293

Александра А. Јанић Митић (Ниш)

КОЛЕБАЊА У ПИСАЊУ СЛОЖЕНИЦА МЕЂУ ИМЕНИЧКИМ НОВИЈИМ АНГЛИЦИЗМИМА У СРПСКОМ ЈЕЗИКУ: ЛЕКСИКОГРАФСКИ СТАНДАРД И ТЕНДЕНЦИЈЕ У ПИСАЊУ НА ПРИМЕРУ ОДАБРАНЕ СТУДЕНТСКЕ ПОПУЛАЦИЈЕ..... 313

Аднан Х. Бјелак, Марија С. Пантовић (Нови Пазар)

УЛОГА ИНТЕРПУНКЦИЈЕ У ИНТЕРПРЕТАЦИЈИ *ДНЕВНИКА О ЧАРНОЈЕВИЋУ* МИЛОША ЦРЊАНСКОГ 327

Неда Н. Стефановић (Ниш) ДИСКУРСНО АНАФОРСКЕ ПОКАЗНЕ ЗАМЕНИЦЕ У РАСЦЕПЉЕНИМ РЕЧЕНИЦАМА У СРПСКОМ ЈЕЗИКУ	341
Невена Б. Јевтић Трифуновић (Крушевац) СИБИЛАРИЗАЦИЈА У НАСТАВНОЈ ПРАКСИ.....	355
Александар М. Новаковић (Ниш) ПРЕГЛЕД УЏБЕНИКА И ПРИРУЧНИКА ЗА СРПСКИ КАО СТРАНИ ЈЕЗИК АМЕРИЧКИХ И ЗАПАДНОЕВРОПСКИХ УНИВЕРЗИТЕТА И ШКОЛА	371
Гордана Ј. Станчић (Вишеград) ГРАЂА ЗА БИБЛИОГРАФИЈУ ВЛАДИМИРА МИЛАНКОВА (1934–2002).....	397
Борис А. Ђорем (Пале) ПОЕТСКИ ДИЈАЛОГ ЖАРКА Б. ВЕЉКОВИЋА СА ПРВИМ (ПОЗНАТИМ) РЕНЕСАНСНИМ СТИХОВИМА ДУБРОВАЧКЕ КЊИЖЕВНОСТИ	411
Бојана М. Ласица (Пале) СРПСКИ ДУХОВНИ ЧАСОПИСИ У БОСНИ И ХЕРЦЕГОВИНИ (1918-1941) И ЊИХОВ ЗНАЧАЈ У ВЈЕРСКОМ И НАРОДНОМ ПРОСВЈЕЋИВАЊУ	427
Стеван Д. Јовићевић (Београд) ОДШКРИНУТА ВРАТА ПАТЊЕ: О РОМАНУ <i>ЉУДИ БЕЗ ГРОБОВА</i> ЕНЕСА ХАЛИЛОВИЋА.....	441
Катарина С. Лазић (Крагујевац) ОПРАВДАНОСТ ОЦЕУБИСТВА У РОМАНУ <i>БРАЋА КАРАМАЗОВИ</i> ФЈОДОРА МИХАИЛОВИЧА ДОСТОЈЕВСКОГ	453
Катарина С. Миленковић (Ниш) МИКРОЕСЕЈ У САВРЕМЕНОЈ СРПСКОЈ ПРОЗИ: ПОЕТИКА ФРАГМЕНТА У РОМАНИМА ИВАНЕ ДИМИЋ И ДАНИЦЕ ВУКИЋЕВИЋ	463
Маша Р. Станишић (Ниш) БЕКСТВО ОД НАМЕТНУТИХ ОКВИРА ИЛИ ПОТРАГА ЗА ИДЕНТИТЕТОМ: ПРИЧА О ЏУЛИЈЕТ У ТРИПТИХУ АЛИС МАНРО И У ФИЛМУ ПЕДРА АЛМОДОВАРА	477
Danica M. Jerotijević Tišma (Kragujevac) INVESTIGATING THE RELATIONSHIP BETWEEN ACADEMIC SELF-CONCEPT AND FOREIGN ACCENT RATINGS	493
Aleksa Đ. Stošić (Beograd) DESCRIPTIVE ANALYSIS OF THE PERCEPTION AND PRODUCTION OF ENGLISH VOWELS BY SERBIAN SPEAKERS.....	507
Valentina N. Đorić, Nina D. Ilić (Novi Sad) FEMALE VISUALIZATION IN SCREEN ADAPTATIONS OF SHAKESPEARE'S PLAYS <i>ROMEO AND JULIET</i> AND <i>KING LEAR</i>	529

Gordana N. Ivković (Niš)	
AN OVERVIEW OF INTERDISCIPLINARY APPROACHES IN LINGUISTICS....	541
Milica M. Radulović, Ljiljana M. Mihajlović (Niš)	
SENTENCES WITH INDIRECT REPORTED QUESTIONS IN STORY RETELLING IN ENGLISH	559
Lana S. Jovanović (Niš)	
IMPOLITENESS STRATEGIES USED IN STAND-UP COMEDY BY DAVE CHAPPELLE	579
Maja D. Antić, Ivan M. Dinić (Niš)	
LITERARISCHE BEARBEITUNG DOKUMENTARISCHER MATERIALIEN: <i>DIE ERMITTLUNG</i> VON PETER WEISS.....	591
Сања С. Маркељић (Kragujevac)	
О СЕМАНТИЧКО-ПРАГМАТИЧКОЈ (НЕ)ПОДУДАРНОСТИ ЕНГЛЕСКЕ КО- ЛОКАЦИЈЕ (<i>TO</i>) <i>GO OUT ON A LIMB</i> И ЊЕНИХ ПРЕВОДНИХ ЕКВИВАЛЕНА- ТА У СРПСКОМ ЈЕЗИКУ	601
Јелена Р. Дрљевић, Драгана Ж. Мирчић Панић (Београд)	
УТИЦАЈ ИНТЕРАКЦИЈЕ СТРУЧНОГ И ЈЕЗИЧКОГ ЗНАЊА НА КВАЛИТЕТ ПРЕВОДА СТРУЧНОГ ТЕКСТА. ПРИМЕР ПРЕВОЂЕЊА ПРАВНОГ ТЕК- СТА.....	619
Nataša S. Filipović (Niš)	
THE SIGNIFICANCE OF FOSTERING AND DEVELOPING SOCIOCULTURAL COMPETENCE IN FOREIGN LANGUAGE TEACHING FROM THE PERSPECTIVE OF FOREIGN LANGUAGE TEACHERS IN SERBIA	633
Georgina V. Frei (Kragujevac)	
AI-POWERED TEACHING OF LITERATURE IN FOREIGN LANGUAGE CLASSROOMS: PRACTICAL PROMPTS FOR THE DIDACTICIZATION OF LITERARY WORKS.....	649
Невенка В. Јанковић, Катарина З. Стаменковић (Ниш)	
ДИЈАХРОНИЈСКИ РАЗВОЈ МНОЖИНСКОГ МАРКЕРА -ER У НЕМАЧКОМ ЈЕ- ЗИКУ	665
Татјана Г. Лепојевић Грујић (Ниш)	
АНАЛИЗА ГРЕШАКА У СЛАГАЊУ РОДА ИМЕНИЦА ПРИ ПРЕВОЂЕЊУ СА СРПСКОГ НА НЕМАЧКИ ЈЕЗИК.....	681
Katarina M. Ivanović (Novi Sad)	
REFUSAL STRATEGIES OF STUDENTS AT THE TERTIARY LEVEL OF EDUCATION.....	697
Milica M. Kočović Pajević (Novi Sad)	
BALANCING LANGUAGE SKILLS IN ESP TEXTBOOKS: UNIVERSITY TEACHERS' EVALUATION AND FEEDBACK.....	709

Nataša V. Ignjatović (Niš) DÉMARCHE DIFFÉRENCIÉE DANS L'ENSEIGNEMENT DE PHONÉTIQUE ET PHONOLOGIE DU FRANÇAIS	721

Vesna D. Simović, Nataša S. Filipović (Niš) ANALYSE DES ÉLÉMENTS CULTURELS DANS LES MANUELS DE FLE POUR L'ÉCOLE PRIMAIRE <i>CLUB @DOS</i> ET LEUR IMPACT SUR LE DÉVELOPPEMENT DE LA COMPÉTENCE INTERCULTURELLE	733

ПРИКАЗИ / BOOK REVIEWS

Милица В. Ђуковић (Београд) (П)О ДВОРУ ОБРЕНОВИЋА, ИНТЕРДИСЦИПЛИНАРНИМ СТАЗАМА.....	747

Јелена С. Младеновић (Ниш) ПОЕЗИЈА ДУШАНА ВАСИЉЕВА У НОВОМ ЧИТАЊУ И ПРИРЕЂИВАЊУ АКАДЕМКА ЈОВАНА ДЕЛИЋА.....	755

Мирјана Д. Бојанић Ђирковић (Ниш) ДВЕ ДОСТОЈНЕ СИНТЕЗЕ.....	759

Миона Н. Татаревић (Ниш) ГРАД КАО СЛИКА ДРУШТВА У ЕПОСИ СРПСКОГ РЕАЛИЗМА	767

Александра Д. Благојевић (Ниш) ЖИВОТ ЈЕ ЖИВ – КА НОВИМ ЧИТАЊИМА ДЕЛА АНЂЕЛКА КРСТИЋА..	771

Бојана М. Јокић (Ниш) „НАДА НЕМА ПРАВО НА ПОЧИНАК”	775

Јанко Р. Ивановић (Београд) СТАЗАМА ПАСТИРСКЕ ЛЕКСИКЕ ПРИЗРЕНСКО-ТИМОЧКИХ ГОВОРА ..	781

Александар М. Новаковић (Ниш) ПРВИ ЧАСОПИС ЗА МЕТОДИКУ НАСТАВЕ СРПСКОГ КАО СТРАНОГ, ЗАВИ- ЧАЈНОГ, МАТЕРЊЕГ И НЕМАТЕРЊЕГ ЈЕЗИКА НА ФИЛОЗОФСКОМ ФАКУЛ- ТЕТУ У НИШУ	787

Ema N. Živković Nikolić (Niš) SMALL LEARNERS, BIG MEANING.....	793

ТЕМАТ ACADEMIA MEDIANA 2024 / ACADEMIA MEDIANA 2024 PROCEEDINGS VOLUME

Зона В. Мркаљ (Београд) КАКО ЈЕ БЕОГРАД ПОСТАО ЗАВИЧАЈ (У ОДАБРАНИМ ДЕЛИМА ШКОЛСКИХ ПИСАЦА).....	801

Владимир М. Вукомановић Растегорац (Београд) КАКО ОЖИВЕТИ ЗАВИЧАЈ СРПСКЕ ПОЕЗИЈЕ ЗА ДЕЦУ: ПРЕДЗМАЈЕВСКО ПЕСНИШТВО И ЊЕГОВИ МЕТОДИЧКИ ПОТЕНЦИЈАЛИ.....	813

**ТЕМАТ ЈЕЗИК, КЊИЖЕВНОСТ, ИНТЕРСЕКЦИОНАЛНОСТ 2024. /
LANGUAGE, LITERATURE, INTERSECTIONALITY 2024 PROCEEDINGS
VOLUME**

Antony I. Hoyte-West

EBONY AND IVORY: INTERSECTIONALITY AND THE PIANO IN BRANDON TAYLOR'S *THE LATE AMERICANS* 833

Danijela Lj. Petković (Niš)

“A GAUNT AND SHORN-HAIRED INVALID IN THE FINAL STAGES OF CONSUMPTION”: DISABILITY, VICTORIAN FEMININITY, AND CHILDHOOD IN BARBARA HAMBLY'S *THE LOST BOY* 843

Анђела К. Ђукић (Београд)

ОДНОС ИЗМЕЂУ РОДА, ИДЕНТИТЕТА И НАЦИЈЕ: САВРЕМЕНО ЧИТАЊЕ АУТОРСКИХ ТЕКСТОВА Ј. Б. И ВИНКЕ БУЛИЋ ОБЈАВЉЕНИХ У ЧАСОПИСУ ЖЕНСКИ ПОКРЕТ (1920–1938) 857

Александра В. Чебашек Нешковић (Крагујевац)

У МЕАНДРИМА СТРАХА: ЗАМЕТАК ЕМОЦИОНАЛНЕ ИНВАЛИДНОСТИ ЛИРСКОГ СУБЈЕКТА У ЗБИРЦИ *ОКО НУЛЕ* АНЕ РИСТОВИЋ 871

Хелена П. Арслан (Београд)

САВРЕМЕНО ЧИТАЊЕ БОЖИХ ЉУДИ БОРИСАВА СТАНКОВИЋА: ИНТЕРСЕКЦИОНАЛНОСТ И КЊИЖЕВНОСТ 883

Jelena M. Jovović (Nikšić)

PROSTOR DIJASPORE: IZMEĐU ALIJENACIJE I PRIPADNOSTI 899

Биљана М. Радовановић (Ниш)

ТОТАЛИТАРНИ СИСТЕМ И СЛОБОДА ПОЈЕДИНЦА: ОДНОС ЧОВЕКА И ДРЖАВЕ У ФИЛМУ *ЈАСТОГ* 913

Данијела З. Радовановић (Лесковац)

КАКО УПОТРЕБА РАЗЛИЧИТИХ ЈЕЗИЧКИХ ВАРИЈЕТЕТА У ГОВОРУ УТИЧЕ НА ПЕРЦЕПЦИЈУ ИДЕНТИТЕТА ГОВОРНИКА 925

Jelena G. Jaćović, Ivan N. Jovanović (Niš)

LES DÉNOMINATIONS DES GROUPES SENSIBLES DANS LE DISCOURS MÉDIATIQUE FRANÇAIS 941

Нина Ж. Манојловић (Крагујевац)

МОГУЋНОСТ ПРИМЕНЕ КОГНИТИВНО-ИНФЕРЕНЦИЈАЛНЕ ПРАГМАТИКЕ НА СИТУАЦИОНУ ИРОНИЈУ 951

Соња С. Леро Максимовић (Бања Лука)

ЈЕЗИК И ТЕРИТОРИЈА: ИНТЕРСЕКЦИОНАЛНОСТ И ПРИМЈЕР ДИСТРИБУЦИЈЕ АУТОРСКИХ ПРАВА ЗА ПРЕВОДЕ 967

Ivan M. Dinić, Miloš B. Tasić (Niš)

VERBAL AGGRESSION IN A MULTIMODAL MEDIUM? THE CASE OF POLITICAL CARTOONS IN BRITISH AND GERMAN NEWSPAPERS 981

Nadežda R. Silaški, Tatjana N. Đurović (Beograd)

THE METAPHORICAL PORTRAYAL OF MIGRANTS IN THE COMMENTS
SECTIONS OF SERBIAN ONLINE NEWS ARTICLES 997

Милица С. Божић Синчук (Београд)

АНТРОПОЛОШКА ЛЕКСИКА У ЗБИРЦИ ПРИЧА *ТОЈ ТИ ВИКАМ*.....1011

Милица Л. Рађреновић (Београд)

СТРАТЕШКА УПОТРЕБА ЈЕЗИЧКИХ СРЕДСТАВА У МЕДИЈИМА ТОКОМ
ПРЕДИЗБОРНОГ ПЕРИОДА 2023. ГОДИНЕ У СРБИЈИ 1027

Научна критика
Примљен: 3. новембра 2024.
Прихваћен: 9. јануара 2025.
УДК 929.5ОБРЕНОВИЋ(049.32)
821.163.41.09(049.32)

(П)О ДВОРУ ОБРЕНОВИЋА, ИНТЕРДИСЦИПЛИНАРНИМ СТАЗАМА

(*Обреновићи и књижевност: зборник радова*, уредници Драгана Вукићевић и Александар Пејчић, Институт за књижевност и уметност, Београд, Народна библиотека „Вук Караџић“, Крагујевац, 2024)

Проистекао из саопштења изнетих на научном скупу, одржаном у Крагујевцу и Београду, од 29. до 31. маја 2023. године, у организацији научног одељења *Српска књижевност и културна самосвест* Института за књижевност и уметност из Београда, те Задужбине „Доситеј Обрадовић“ из Београда, Народне библиотеке „Вук Караџић“ из Крагујевца и Народног музеја Шумадије из Крагујевца, зборник научних радова *Обреновићи и књижевност*, који су уредили Драгана Вукићевић и Александар Пејчић, по иновативности обухваћене тематике и методолошки разностраним а квалитетним и за будуће проучаваоце српске књижевне, културне и политичке историје више него корисним закључцима и интерпретативним димензијама, јединствена је и капитална монографска публикација, која пружа интердисциплинаран (наука о књижевности, наука о језику, историја, историја уметности, музикологија, традиктологија) увид у модусе репрезентација чланова династије Обреновић у обимном корпусу високе и тривијалне литературе, фолклорним жанровима, периодичним публикацијама и историографским списима. Будући да херменеутичким мат(р)ицама захвата широк и многострук жанровски опсег (романи, приповетке, дневници, мемоари, аутобиографије, поезија, драме, преписка, анегдоте, гласине, урбане легенде итд), односно имајући у виду да је сачињен од завидног броја научних радова које потписују истакнути стручњаци и помни проучаваоци културно-историјских и друштвено-политичких прилика 19. века, као поглавито обреновићевске епохе, те литерарних транспозиција, (пре)стилизација и модификација наведене историјске грађе, зборник *Обреновићи и књижевност* указује се као преко потребна публикација за (у)познавање и даље истраживање историјских и стваралачких личности, али и књижевних (уметничких, фикционалних и трансфикционалних) ликова репрезентативнијих (на власти дуже одржаних и по упливу на политички живот земље запаженијих) чланова и чланица владарске династије Обреновић.

Објављен као пето издање едиције *Културни оквири српске књижевности*, зборник научних радова *Обреновићи и књижевност* отварају „Реч уреднице“ и „Реч уредника“, уз које су публиковане „Поздравна реч“ Драгана Хамовића, руководиоца научног одељења *Српска књижевност и културна самосвест* и „Поздравна реч“ Миљана Бјелетића, члана Градског већа за културу Града Крагујевца. У прошлој „Речи уреднице“ јасно су назначени идејна замисао и циљ уређивања ове научне публикације. Наиме, како Драгана Вукићевић истиче, упркос постојању појединачних радова посвећених књижевном стваралаштву на двору и о двору, у досадашњој науци о књижевности недостајали су систематични увиди у одлике и значај двор-

ске књижевности. Стога, књижевноисторијски и естетски разлози за анализу и валоризацију овог корпуса литерарних остварења представљају пионирски подухват у српској књижевној и културној историји. О династији која је владала седамдесет две године изјаснило се двадесет осам стручњака из Београда, Новог Сада, Ниша, Крагујевца и Беча, дајући прилоге разумевању доприноса династије Обреновић развоју српске књижевности, културе, институција културе, али и српске политичке, државне, црквене историје, при чему се у средишту интересовања поред Обреновића као стварних, историјских личности налазе Обреновићи, књижевни јунаци (фикционалне творевине, плодови имагинације стваралаца у распону од 19. до 21. века, у мањој или већој мери верни властитим прототипским облицима). Ослобођена идеолошке једностраности и лишена пристрасности, прича о успону српске државе културноисторијски и књижевноисторијски је корективна и неопходна за исправније и потпуније сагледавање минулих времена и владарских фигура које су их обележиле. „Реч уредника“, пак, детаљно је, прегледно и исцрпно упознавање како са улогом династије Обреновић у културном, просветном и уметничком препороду Србије, тако и са композицијом самог зборника, и научним контекстом у којем се зборник појављује (узорно и часно, не прећуткују се већ се уредно пописују научни скупови који су *Обреновићима и књижевност* претходили а које су уредили историчари – у питању су научни скуп *Династија Обреновић и пројашење Краљевине Србије*, као и симпозијуми *Кнез Михаило Обреновић – владар, личности и дело* и *Кнез Михаило Обреновић – време, животи, дело*), а ово уводно слово Александра Пејчића окончава се изразима захвалности упућеним техничко-организационој подршци и разгранатој сарадничкој мрежи, без којих би обимом импозантна публикација, какву представља зборник *Обреновићи и књижевност*, била незамислива. Указавши на корелацију између књижевне продукције и културног контекста, али и на трансформацију слободарског и устаничког импулса у државотворни и културотворни, Драган Хамовић отворио је научни скуп, док је Миљан Бјелетић вешто пробраним цитатима Р. Самарџића, Т. Карлајла, Х. Л. Борхеса и И. Андрића, у којима су тематизоване историјска истина и значај књижевности, истакао потребу да се расветли мозаик династичких фигура Обреновића, што су адекватне смернице за читање зборника *Обреновићи и књижевност* у целисти.

Научни рад „Обреновићи између похвала и покуда“ Душана Иванића већ сâмим насловом сажима тематска тежишта целокупног зборника. Пишући о односу савременика према представницима династије Обреновић, а помно анализирајући жанровски плурална књижевна остварења (поезију, прозу, драме, мемоаре, анегдоте), Иванић запажа како се стилски регистар фикционалне и документарне портретизације Обреновића кретао у распону који чине два диспаратна пола – пол глорификације, митизације, чак и деификације, односно пол покуде, детронизације, унижења, сатиричног и(ли) карикатуралног представљања кнезова и краљева ове династије. Однос према владарима формирале су актуелне политичке прилике и њихова интерпретација (доживљај у тренутку одигравања и тумачења), карактер и потези владара, одлуке и избори донети како у јавној сфери тако и у домену приватног живота, што се све рефлектује на начин конципирања литерарних дела чији су протагонисти (неретко главни јунаци, носиоци фабуле и драмског заплета)

управо Обреновићи. У раду „Групни портрет династије са народом (Обреновићи у описима Слободана Јовановића)“ служећи се Вајтовим и Анкерсмитовим поставкама, а имајући на уму метод Вуковог и Плутарховог обликовања „жителија поједини људи“ у којима пресудне бивају „млоге ситнице, које се у историју не могу пометати, а опет јој велику светлост дају“, један од уредника зборника *Књижевности и култура у чијању Слободана Јовановића*, Драган Хамовић, анализира Јовановићев метод *виђења изблиза* чланова династије Обреновић, док присуство анегдота и раскривање личних особина истакнутих појединаца прераста у поступак њихове живописне карактеризације, чиме се доспева до тумачења саодноса стилских и тематских одлика узбудљиве Јовановићеве историографске прозе. На увиде и закључке Д. Иванића надовезује се истраживање Тамаре Љујић, која такође издваја два опозитна и оштро супротстављена модуса литерарне стилизације личности из династије Обреновић, садржана у *лорификацији* и *деградацији*, при чему ауторка врши поделу дела на она која су написали савременици Обреновића и она написана у 20. веку, односно на апологетско-удворички и критичко-сатирички конципирана остварења.

Поред сагледавања лика кнеза Милоша у књижевности, ликовној уметности и на филму, те анализе романа *Востјаније* и *Бездно* Светлане Велмар-Јанковић у раду „Вођи српске револуције у књижености и уметности“ Радоша Љушића, кнезу Милошу посвећени су и радови Александра Милановића и Татјане Јовићевић. Минуциозна лингвостилистичка анализа у научном раду „Језичко-стилске карактеристике беседа и слова кнеза Милоша Обреновића“ А. Милановића доприноси сагледвању непреврене језичке ситуације у Срба у првим деценијама 19. века, као што се кроз поређење Милошеве прве (доминантно славеносрпске), и последње беседе, изговорене 10. септембра 1859. године (у којој славенизама готово да нема) предочавају размере Вукове победе из 1847. године и тенденције развоја српског језика. Анализирана слова и беседе, упркос томе што по ауторству нису искључиво кнежеви текстови (помоћ Димитрија Давидовића и других учених људи око кнеза овде је несумњива) пружају грађу за упознавање Милошеве језичке личности, овековечене у наведеним текстовима. У научном раду Т. Јовићевић детаљно је интерпретиран аутобиографско-мемоарски спис *Жизниописанија моја* Нићифора Нинковића у којем се врши отклон од фикционализације Милошевог лика а приступа се савесном бележењу личних сведочења. У овој „стварносној прози“, како је ауторка именује, тј. у спису који претендује на веродостојност и аутентичност записаног, дато је лично сведочанство о осиноности и бескрупулозности кнеза Милоша, начинима кажњавања подређених, иживљавањима, мучењима, батинањима и затварањима (којима је Нинковић са супругом био изложен), тако да се посебна пажња посвећује афективном односу Нинковића према кнезу Милошу, поступку егзистенцијалног огољавања, документарном и документованом *описанију* трауматичних и тешких животних искустава узрокованих Милошевом неограниченом влашћу и примитивношћу његовог карактера.

Историчар Данко Леовац на основу обимног корпуса периодике и епистоларне грађе расветљава лик кнеза Михаила Обреновића као љубитеља уметности, углађеног ствараоца и великог мецене. У раду „Кнез Михаил међу песницима сво-

га доба“ Марија Слобода интерпретира лирско стваралаштво Михаила Обреновића (песме „Светски путник“, „Молитва кнеза српског Михаила на брегу морском“, „Што се боре мисли моје“), у контексту разумевања питања ауторства, рукописа, сачуваних верзија песама и личности којима су песме посвећене (уз отклањање недоумица и погрешних тумачења, наталожених временом и непоузданим анализама претходника), дајући, уједно, преглед утицаја лирике Михаила Обреновића на потоње ствараоце, те његовог покровитељског, меценатског рада (Б. Радичевић, Ђ. Даничић), али узимајући у обзир и лик кнеза Михаила у сатиричној лирици Ј. Ј. Змаја насталој после кнежевог идејног разилажења са програмом Уједињене омладине српске, да би Михаилов лик употпунила песмама насталим након његовог убиства (М. Бан, Ђ. Јакшић, Л. Костић). С друге стране, у обимном и систематичном раду „Јавна и приватна личност Михаила Обреновића у романескној пројекцији Душана Баранина“ Горана Максимовића дато је исцрпно тумачење Бараниновог романа *Кнез Михаило* (1966), уз врло прецизан и функционалан (п)опис друштвено-историјских и политичких прилика у време прве и друге владе Михаила Обреновића (како оних које се односе на спољну политику и релације са Турском, Француском, Аустријом, Мађарском, Пруском и Русијом, тако и оне везане за унутарњеполитичке релације кнеза Михаила са И. Гарашанином, Ј. Ристићем, М. Блазнавцем), док је херменеутичко тежиште рада засновано на испитивању жанровских одлика овог остварења (историјски, политички, психолошки роман), као што се конфронтација кнежеве приватне и јавне личности испољава у приказу дипломатских подвига с једне, и љубавних веза (са париском проститутком Терезом, Маријом Беркхауз, Вилхелмином Штајн, Јулијом Хуњади и Катарином Константиновић) с друге стране. Заседан књижевноисторијски сегмент рада представља указивање на Баранинову тематизацију трагичног окончања живота самоубиством песника Дамјана Павловића, чију је поезију 2022. године приредио Станиша Војиновић. Конституисање уметничког/књижевног лика Михаила Обреновића у роману *Бездно* Светлане Велмар-Јанковић, у раду Снежане Милосављевић Милић, прати се кроз анализу поступака приповедања, жанровских и морфолошких облика, наративних перспектива и портретних жижа (поетичких и метапоетичких оквира). Служећи се поставкама посткласичне и когнитивне наратологије, теорије могућих светова (транссветовних идентитета), савремене теорије књижевног лика, репрезентологије, „теорије језичке личности“, као и амбијенталне (атмосферичке) поетике (посебно у контексту тумачења сказа В. Виноградова и Б. Ејхенбаума), ауторка пружа одговоре на питање „ко је био Светланин Михаило Обреновић“, дајући вишеслојну и динамичну слику транссветовног и наративног идентитета српског кнеза као фикционалног јунака.

Од описа дворског живота, дворских простора и церемонијала у време краља Милана из путописа и романа савременика (М. Рашића, В. Ђорђевића и П. Тодоровића) у раду Снежане Цветковић, преко сноликих екфраза као политички ангажованог уметничког израза у раду Игора Борозана или испитивања фактографске утемељености остварења В. Ђорђевића у раду Сузане Рајић, доспева се до анализе ауторепрезентација краљице Наталије у мемоарима *Моје усјомене* у раду Ане Козић. Ауторка суверено тумачи литерарне вредности мемоара краљице Наталије,

изградњу краљичине слике о себи, о свом браку, мајчинству и целокупном систему вредности, као што у интимним односима са де Тозеом изналази противаргумент тврдњи о хладном срцу и(ли) лезбејским склоностима ове владарке.

Инвентивним, упечатљивим, метафоричким насловом рада „На шаховском пољу приче – потез краљицом“, запазивши како се фигура краљице јавља у многим играма (у картама или шаху), те како она на шаховској табли има моћ кретања у свим правцима, при чему увек постоји рука која повлачи потез, Драгана Вукићевић исцртава интригантну аналогију, према којој у жанровској полифонији наративних текстова од руке приповедача која повлачи потез зависе карактеризација и модус „упричавања“ лика краљице Драге. Тако, тумачећи интимну преписку Александра и Драге („кад краљ повлачи потез“), размењену у периоду од 1897. до 1900. године, а похрањену у Државном архиву Србије, као прворазредно еротолошко штиво, ауторка издваја *хибридну фијуру краљице која је деба жена*, посвећујући пажњу изолованости заљубљеног пара, уроњеног у ауру еротизованог језика, у којем доминирају тепање, љубавне метафоре, еротска инфантилизација и хаптичка фокализација. За разлику од страсти, која одређује потезе краља, емпатија, страдалаштво, жеља за изношењем породичне истине и побијањем оптужби одређују потезе краљичиних сестара (Ане Милићевић Луњевице и Христине Петровић Луњевице), које у мемоарској прози и мелодрамском регистру формирају *хибридну фијуру краљице-сйрадалнице*, истичући њене врлине, попут побожности и преданости молитвама. С друге стране, „кад завереници повлаче потез“ Драга се слика у негативним тоновима (као демонско биће, краљев зао дух, опасна манипуланткиња), да би у новим жанровским перспективизацијама (које чине разговори с мртвима) краљичина моћ наново била демонизована (Тодоровић, Ђорђевић, Мијатовић), повезана са предсказањима судбине, пророчанским сновима и знамењима, а сви наведени модели упричавања, коначно, творе дијалошки, полифони и полиперспективан Драгин књижевни лик. С друге стране, у раду о псеудоисторијском роману *Љубавне аваншуре краљице Драге и несрећна судбина краља Александра* непознатог аутора, објављеног у Стокохолму 1903/04. године, Весна Матовић истражује употребу историјске грађе и њену фикционализацију у складу са жанровским начелима тривијалног романа. Сарадњу Драге Машин у листу *Домаћица*, гласилу Београдског женског друштва, у периоду од 1889. до 1892. године, расветлила је Зорица Хацић Радовић. Откривање до сад непознате Драгине приче „Њен анђео“ може се одредити као незанемарљив научни допринос зборника *Обреновићи и књижевносй*. Предочивши буран породични живот Д. Машин, дајући податке о образовању и познавању језика (пре свега француског) будуће краљице, те приказујући мотивацију за преводилачки и књижеви рад ове списатељице, односно њен покровитељски однос према књижевницима и листу *Домаћица*, З. Хацић Радовић расветлила је културноисторијски рељеф епохе на прелазу векова, те улогу владарки у књижевним и друштвеним, јавним догађајима. У научном раду „Краљица Драга и француска књижевност“ Нађа Ђурић протумачила је преводилачке страгеије Драге Машин и допринос који је ова краљица дала у токовима генезе српско-француских књижевних веза. Помном анализом одлика превода романа *Полицајка „Мачје око“* француског писца Гзавијеа де Монтепена, публикованог у листу

Уставности 1884. и 1885. године (у монографском облику приређеног 2016. године у издању СКЗ-а, залагањем Драгана Лакићевића), те поређењем са недатираним хрватским преводом и буквалним семантичким преносом текста изворника, Ђурићева је издвојила изузетно добро познавање француског језика Драге Машин, уметност у изналагању суптилних значењских нијанси и вођење рачуна о детаљима, атмосфери дела, Монтепеновом стилу али и хоризонту очекивања, сазнајном регистру и друштвеним нормама читалачке публике којој је превод намењен. Убиства појединих представника династије Обреновић била су повод за испитивање односа између историјске истине и књижевне имажинације, у раду „Обреновићи и магбетовско“ Дејана Вукелића.

Чланови династије Обреновић привукли су пажњу драмских писаца, како у 19. тако и у 20. и 21. веку, што илуструју радови Радомира Путника, Александра Пејчића, Ане Живковић и Милорада Стокина. Насилну смрт и варијететне односе према убијеном кнезу Михаилу протумачио је Р. Путник, у научном раду „Смрт кнеза Михаила Обреновића у српској драми“. Захвативши завидан временски период, од 1869. године (и драме *Посмртна слава кнеза Михаила Ђорђа Малетића*) до 2023. године (и драме *Књаз Миодрага Илића*), Путник прегледно и систематично пише о жанровским моделима и начинима карактеризације главног јунака поменутих драма, сведочећи о генези драмског дискурса и измени друштвено-политичких прилика у Србији, али и о променама у конципирању кнежевог лика, које су предоређивали поводи настанка ових дела, конвенције књижевне и сценске уметности, намере аутора и индивидуалнопоетичке карактеристике. Научни рад „Од драмског до комичког јунака: књаз Милош на позорници“ Александра Пејчића доноси изузетно важно и подробно аргументовано разлучивање драма деветнаестог века, које су театрализовале Милоша као мудрог и довитљивог јунака и хероја-ослободиоца спрема двадесетовековне драмске продукције у којој је Милош дочаран као осциони господар који злоставља народ и најближе окружење, при чему је оваква измена визууре условљена употребом другачијих историјских изворника и поетичким трансформацијама. Такође, битно је Пејчићево запажање како су у оба столећа драме користиле анегдотске обрасце у моделовању кнежевог лика, с том разликом што су се драматичари 19. века окретали ратничко-патријархалним анегдотама лишеним хумористичке перспективизације, док у 20. веку доминирају на хумору засноване анегдоте из свакодневног живота, које битно другачије усмеравају карактеризацију кнежевог лика. Родоначелнику династије Обреновић као драмском јунаку у 19. веку посвећен је научни рад Ане Живковић, а индикативно је да и ова ауторка запажа амбивалентност у поступцима карактеризације кнеза Милоша, будући да је дотични јунак „у историјској драми представљен као идеални ратник и херој, попут кнеза Лазара или Милоша Обилића, док у трагичком жанру бива опредељен обележјима негативног јунака“, све време сагледавајући Милоша у односу према Богу, судбини, Милошу Обилићу, Вуку Бранковићу, Србима (истомишљеницима и политичким противницима), Турцима (побратимима и непријатељима), Карађорђу и супрузи Љубици. Национални и уметнички значај театра, изградња зграде Народног позоришта у Београду, културни живот и улога позоришних представа у величању владара и промовисању пожељних политичких идејних образаца пред-

мет су истраживања М. Стокина.

Немања Радуловић, пак, даје фолклористичку анализу усменог наративног жанра какав представљају гласине, а приметно је да се кохерентност протумачене скупине текстова огледа у тематским доминантама, попут љубави и фатализма (судбинске предодређености смрти/убиства владара), нумеролошке еквиваленције (двадесет девети дан у месецу као датум рођења или убиства многих владара из династије Обреновић), те ослањања на пророчанства, предзнаке, снове, технику синхронизитета и сл. У фокусу анализе Н. Радуловића налазе се убиства Обреновића, нарочито наговештаји овог чина („небески знаци“: појава два месеца, помрачење Сунца, две звезде попут Данице; неуобичајено понашање жиотиња; сузе на икони Богородице у раковичком манастиру), при чему се анализира претежно мемоарска проза (*Успомене* Делфе Иванић) или приповетке („Један сан“, „У Топчидеру“) Душана Николајевића. Радуловић истиче и везаност Обреновића за пророчице, видовњак(ињ)е и праксу гледања у длан, искоришћену као мотив у романима *Бездно* С. Велмар-Јанковић и *Трајична љубав краљице Драге* Д. Недељковића Рочкомана, као што у помињању „роспијске траве“ и поверењу краљице Драге у враџбине аутор препознаје „сведочанство колико је и у највишем слоју тадашњег српског друштва била жива традиционална фолклорна магија.“ Лику краљице Драге као немило-срдне и бахате скоројевићке доприносиле су гласине како се она свакодневно купа у млеку које после шаље београдском сиротишту, што је као мотив употребљено у поменутом роману Недељковића Рочкомана, као и у *Глухом добу* Матића и Вуча, док гледање у длан краљици Наталији од стране француског посланика и закључак како она „не воли мушку љубав“ подупире гласине о лезбејским склоностима ове владарке, о чему отворено пише Л. Костић. На везу предсказања и гласина о смрти Драге и Александра, Радуловић указује као на модел повезивања гласина и *сџири-џиизма*, нпр. у случају Ч. Мијатовића, који је известио како је медијум предсказао наречено убиство (француски научник и пионир парапсихологије Шарл Рише тврдио је како је у ноћи преврата био на сеанси где је добио поруку која је прочитана као „Панто, смрт прети породици“ да би после сазнао да је то име краљичиног оца), као што се у *хипнози* препознаје модус модернизовања жанровског обрасца гласина (о Артемизи као руској шпијунки која хипнозом држи под влашћу краља Милана сведочи Ч. Мијатовић, као што се Драгина власт над краљем Александром, код В. Ђорђевића, објашњава хипнозом). Сензационалистичком извештавању о српском двору у аустријској штампи пажњу је посветила историчарка Гордана Илић Марковић, тумачећи хумореске, фељтоне и романе публиковане у периоду од 1903. до 1916. године, уз детаљан осврт на бечки фељтонски роман *Драја, демон куће Обреновића*, док политичка поезија и полемика вођена између присталица уставобранитеља (Сима Милутиновић) и присталица Обреновића (Георгије/Ђорђе Гроздановић и Татомир Миловук), бива предмет детаљне анализе интригантног рада Станише Војиновића.

Конечно, музиколошким студијама, које потписују Наташа Марјановић и Маријана Кокановић Марковић, предочена су питања присуства, улоге и значаја музике на двору Обреновића, оживљене су слике конкретних музичких догађаја (њихових актера, садржаја и рецепције), расветљена је инструментализација му-

зичких пракси, тј. њихова употреба у домену владарске репрезентације, као што је указано на музичко образовање Анке Обреновић (ћерке Јеврема и Томаније Обреновић), али и њена салонска „унтерхалтовања“ са истакнутим интелектуалцима, уметницима и дипломатама, те на удео музике у таквим видовима интеракција.

Имајући у виду опсег интерпретиране грађе, њену жанровску мноштеност и генолошком обиљу саобразне многоструке видове моделовања књижевних ликова чланова и чланица династије Обреновић, у дијахронијском луку од 19. до 21. века, узимајући у обзир херменеутичке домете добројаних научних радова, вредне књижевнотеоријске увиде и књижевноисторијска открића, зборник *Обреновићи и књижевност*, јединствен по концепцији, замисли и реализацији, указује се као изузетно квалитетно, несвакидашње предано, многогласно и полиперспективно истраживање задате тематике, пионирски подухват који је успешно испунио циљ помног изучавања једног сегмента дворске књижевности у Срба, уједно и најадекватнија најава предстојећег зборника *Карађорђевићи и књижевност*, на чијој припреми уредница Драгана Вукићевић увелико ради.

Милица В. Ђуковић¹

Институт за књижевност и уметност

Београд

<https://orcid.org/0000-0001-9919-392X>

¹ tiskicvet38@gmail.com

PHILOLOGIA MEDIANA

Journal of Philological Studies
Faculty of Philosophy, University of Niš
Niš, XVII/17 (2025)

Published by

Faculty of Philosophy University of Niš
Niš, Ćirila i Metodija 2

Publisher

Natalija Jovanović, full profesor, Dean, Faculty of Philosophy

Proofreading

Authors

Prepress

Aleksandar M. Novaković

Journal cover

Darko Jovanović

Format

17 x 24 cm

Print

SCERO PRINT

Print run

50

ISSN 1821-3332

PHILOLOGIA MEDIANA

Часопис за филолошке науке
Филозофског факултета Универзитета у Нишу
Ниш, XVII/17 (2025)

Издавач

Филозофски факултет Универзитета у Нишу

Ниш, Ђирила и Методија 2

За издавача

Проф. др Наталија Јовановић, декан

Лектура / коректура

Ауторска

Прелом

Александар М. Новаковић

Корице

Дарко Јовановић

Формат

17 x 24 cm

Штампа

SCERO PRINT

Тираж

50 примерака

ISSN 1821-3332

CIP – Каталогизација у публикацији

Народна библиотека Србије, Београд

82

PHILOLOGIA Mediana : часопис за филолошке науке

=journal of Philological Studies / главни уредник

Горан Максимовић. - Год. 1, бр. 1 (2009)- . - Ниш

: Филозофски факултет, 2009- (Ниш : Scero print). - 24 cm

Годишње. - Друго издање на другом медијуму

: Philologia Mediana (Online) = ISSN 2620-2794

ISSN 1821-3332 = Philologia Mediana

COBISS.SR-ID 171242508